

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОДУКЦІЇ М'ЯСНОГО ПТАХІВНИЦТВА З ВРАХУВАННЯМ ЇЇ ІМПОРТУ

Розглянуто рівень імпорту і експорту м'ясопродукції в Україні, та їх структура, оцінюється вплив експортно-імпортних операцій на конкурентоспроможність продукції м'ясного птахівництва вітчизняних товаровиробників

Постановка проблеми. Зі вступом України до Світової організації торгівлі для вітчизняних підприємств збільшуються можливості виходу на міжнародні ринки. Це стосується ринків і м'яса та м'ясопродуктів. Однак, членство нашої держави у СОТ робить український ринок відкритим для іноземних виробників, в результаті чого інтенсивність конкуренції на внутрішньодержавному ринку значно посилюється.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню рівня експортно-імпортних відносин на внутрішньодержавному ринку агропродовольчої продукції, та їх впливу на конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва присвячено праці багатьох науковців, серед яких: Г.Л. Азоєв, О.Д. Гудзинський, О.Ф. Кирилук, І.М. Ліфіц, К.Р. Макконнел і С.Л. Брю, М. Портер, В.К. Савчук, Р.А. Фатхутдинов, Д.Ю. Юданов, та інші вчені. Однак, в більшості, результати їх досліджень присвячені загальним питанням конкурентоспроможності, а не конкуренції окремих видів продукції.

Мета дослідження. Оцінка експортно-імпортних відносин на ринку м'ясопродукції, вивчення їх впливу на рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції м'ясного птахівництва.

Викладення основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах, коли Україна стала членом СОТ, значно зріс рівень інтенсивності експортно-імпортних операцій. Суттєво збільшився обсяг як імпорту, так і експорту продукції. Вітчизняні підприємства тепер мають значно більші можливості виходу на світові ринки, в результаті чого рівень валютних надходжень на територію нашої держави постійно зростає.

Крім того вихід вітчизняних підприємств на європейські ринки не можливий без сертифікації продукції згідно з діючими світовими нормами. Найбільше це

стосується продуктів харчування. Тобто вітчизняна агропродовольча продукція повинна пройти процедуру сертифікації її якості за системами HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point), ISO 9001:2000[1] та іншими, прийнятими у світі, що передбачає не лише аналіз якості готової продукції, а й аналіз процесу її виробництва на всіх його етапах. Для проходження такої сертифікації вітчизняні підприємства змушені підвищувати якість власної продукції призначеної як для зовнішнього, так і для внутрішнього ринку.

Підвищення якості продукції неможливе без належним чином організованого аналітичного забезпечення управління її формуванням. Отже існує об'єктивна необхідність покращувати рівень аналітичного забезпечення управління діяльністю вітчизняних підприємств.

Разом з цим в результаті вступу України до СОТ збільшився рівень імпорту продукції на територію України, що посилює інтенсивність конкурентних відносин на внутрішньодержавному ринку. Особливо помітно це відбувається на ринку м'ясопродуктів.[2, 12]

Динаміка обсягів експорту та імпорту основних груп м'ясопродуктів в Україні характеризується такими даними (табл. 1)

Таким чином за останні роки баланс експорту-імпорту м'ясопродуктів за аналізований період в Україні був негативним, спостерігалось значне перевищення імпорту над експортом, що є небажаним явищем для вітчизняної економіки, оскільки веде до насичення ринку іноземною продукцією, витоку з країни валютних запасів, та підвищення конкуренції на внутрішньодержавному ринку.

Тенденції зміни обсягів і структури експорту та імпорту основних груп м'ясопродуктів в Україні за 2005-2009 рр. зображено на рис 1,2,3,4.

Таблиця 1. Динаміка зміни обсягів експорту та імпорту основних м'ясопродуктів в Україні за 2005-2009 рр.

Показник	2005р.		2006р.		2007р.		2008р.		2009р.	
	обсяг, т.	структура,%	обсяг, т.	структура,%	обсяг, т.	структура,%	обсяг, т.	структура,%	обсяг, т.	структура,%
Експорт всього в т.ч.:	70828,9	100,0	22651,0	100,0	43007,7	100,0	25908,6	100,0	38029,5	100,0
Яловичина охолоджена		0,0	2181,7	9,6	346,7	0,8	1,2	0,0	44,8	0,1
Яловичина морожена	52516,0	74,1	11801,9	52,1	34451,1	80,1	16814,0	64,9	18872,9	49,6
свинина свіжа, охолоджена чи морожена	5908,7	8,3	437,6	1,9	1,9	0,0	5,7	0,0	2,8	0,0
м'ясо та харчові продукти домашньої птиці, свіжі охолоджені чи морожені	101,1	0,1	249,6	1,1	5370,1	12,5	8072,0	31,2	18462,3	48,5
ковбасні вироби	515,3	0,7	153,6	0,7	158,4	0,4	156,0	0,6	147,9	0,4
М'ясні консерви	11787,8	16,6	7826,6	34,6	2679,5	6,2	859,7	3,3	498,8	1,3
Імпорт всього в т.ч.	222719,2	100,0	269519,2	100,0	263072,1	100,0	474894,8	100,0	362774,1	100,0
Яловичина охолоджена		0,0	1,5	0,0	0,9	0,0	126,1	0,0	19,4	0,0
Яловичина морожена	23628,3	10,6	19271,2	7,2	8794,2	3,3	18712,9	0,0	9858,9	2,7
свинина свіжа, охолоджена чи морожена	41994,5	18,9	47195,6	17,5	62342,1	23,7	180743,3	0,4	154417,6	42,6
м'ясо та харчові продукти домашньої птиці, свіжі охолоджені чи морожені	135118,7	60,7	151834,4	56,3	131178,3	49,9	252607,5	0,5	192050,9	52,9
ковбасні вироби	10116,9	4,5	11681,3	4,3	7756,7	2,9	12860,0	0,0	1078,1	0,3
М'ясні консерви	11860,8	5,3	39535,2	14,7	52999,9	20,1	9845,0	0,0	5349,2	1,5

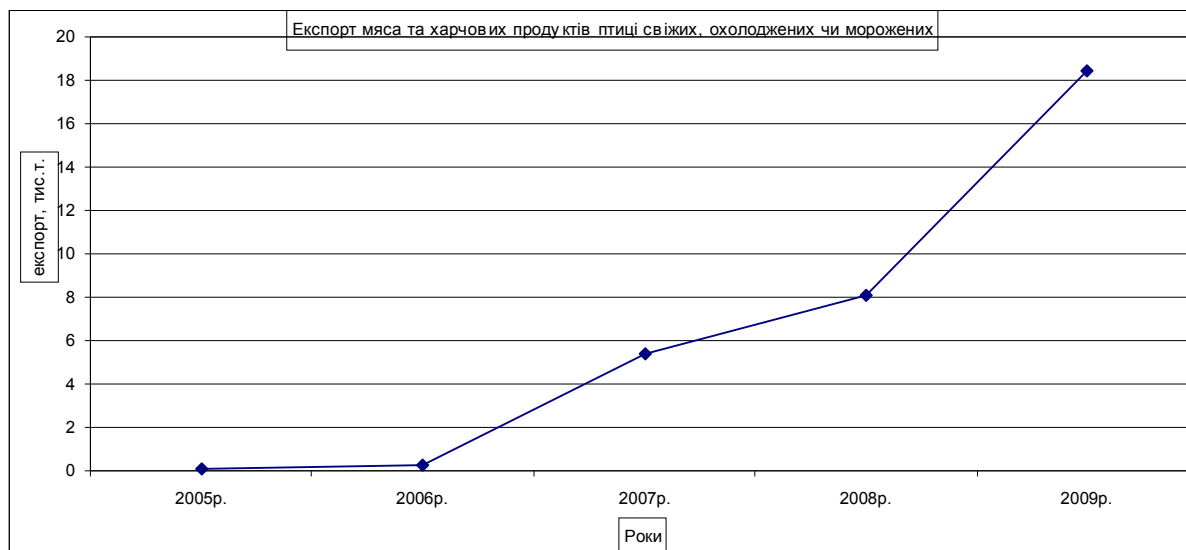

Рис. 1. Динаміка зміни обсягів експорту основних груп м'ясопродуктів за 2005-2009 рр.

Рис. 2. Динаміка зміни обсягів імпорту основних груп м'ясопродуктів за 2005-2009 рр.

Дані таблиці 1 та рис. 1. свідчать про те, що обсяги експорту за всіма основними групами крім м'яса та м'ясопродуктів птиці знизилась. Найбільше знизилась обсяги експорту яловичини мороженої: з 52,5 тис.т. у 2005 р. до 18,9 тис.т. у 2009 р. тобто майже у 2,8 рази.

Слід зазначити, що обсяг експорту м'ясопродуктів домашньої птиці на відміну від обсягу експорту решти груп м'ясопродуктів останніми роками зростає. Тобто у досліджуваному періоді спостерігалась стабільно позитивна динаміка експорту даної продукції. Якщо протягом 2005 р. вітчизняними виробниками було експортовано лише 0,1 тис.т. м'яса та м'ясопродуктів домашньої птиці, то вже в 2009р цей показник досяг рівня 18,5 тис.т, тобто відбулося суттєве зростання рівня експорту.

Аналізуючи імпорт м'ясопродуктів на територію нашої держави, ми бачимо, що найбільше імпортується м'яса та харчових продуктів домашньої птиці та свинини, а найменше яловичини як мороженої, так і охолодженої та ковбасних виробів. Найбільше м'яса та м'ясопродуктів

було імпортовано на територію нашої держави у 2008 р – 47,5 тис.т. в що 2,1 рази більше ніж 2005 р. У період з 2005-по 2007 рр. відбувалось значне зростання обсягів імпорту м'ясопродуктів всіх видів. А вже в 2009 р імпорт знизився до 36,2 тис.т. тобто ситуація почала покращуватись. Слід також вказати, що найвища динаміка зростання імпорту спостерігалась по свинині свіжій, охолодженої чи мороженої – з майже 42 тис.т. у 2005 р. до 154,4 тис.т. у 2009 р. та по м'ясопродуктах домашньої птиці – з 135, М тис.т. у 2005 р.- до 192,0 тис.т. у 2009 р.

Слід зазначити, що м'ясо та харчові продукти домашньої птиці, що експортуються за межі митної території України, призначені переважно для кінцевого споживача тоді як аналогічна продукція, яка імпортується на територію нашої держави призначена для промислової переробки і лише незначна її частина йде безпосередньо на споживання тобто показники імпорту-експорту продукції м'ясного птахівництва не слід ототожнювати.

Структуру експорту м'ясопродуктів з митної території України наведено нижче (рис 3, 4).

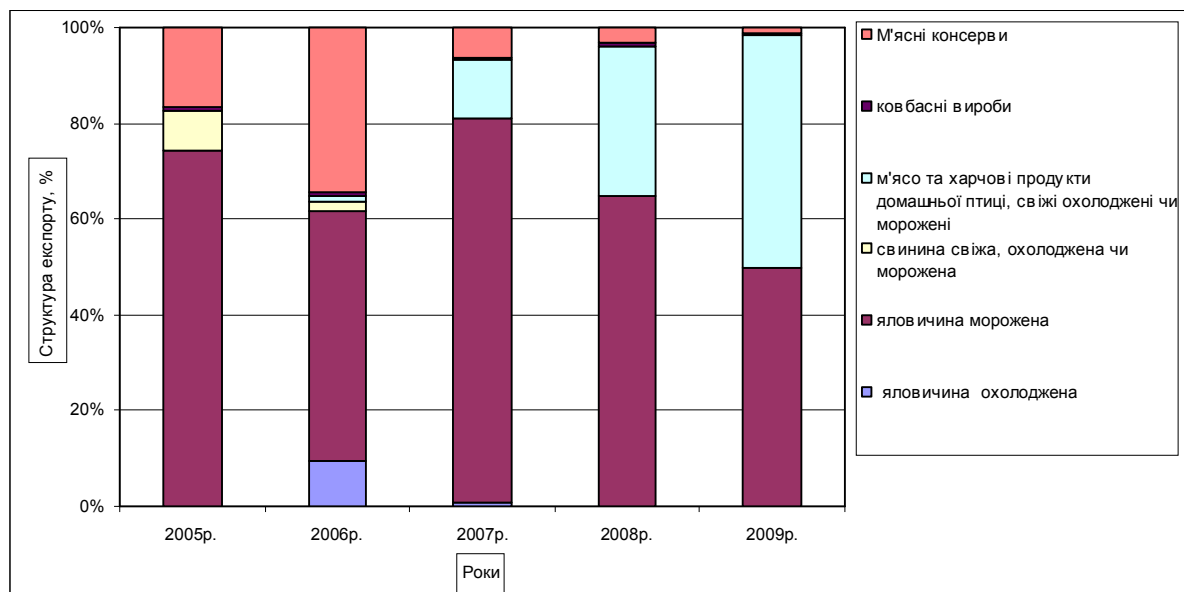

Рис. 3. Динаміка зміни структури експорту основних груп м'ясопродуктів за 2005-2009 рр.

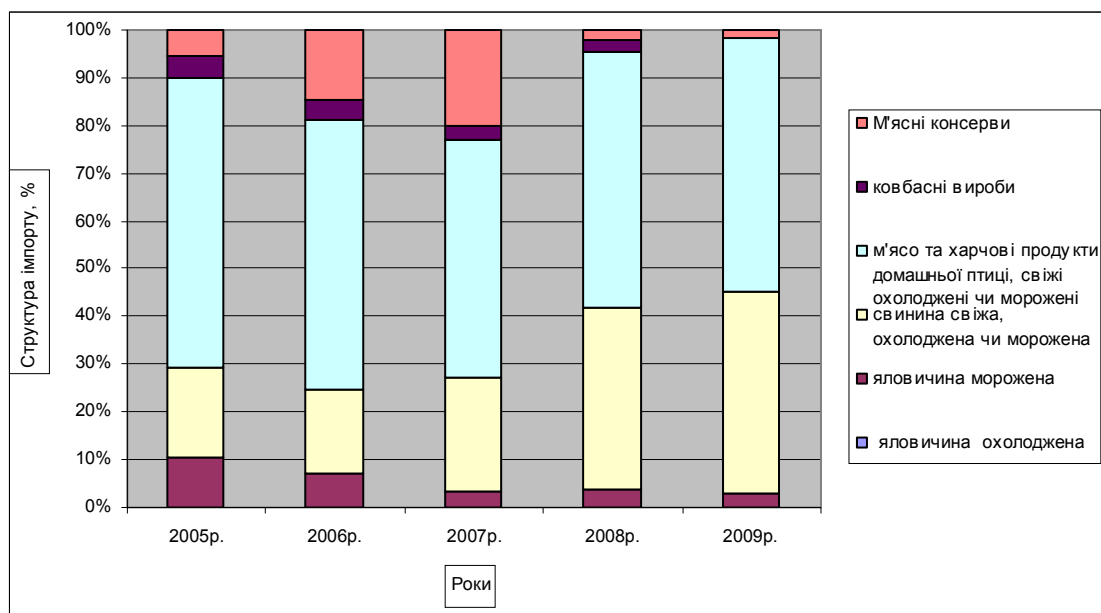

Рис. 4 Динаміка зміни структури імпорту основних груп м'ясопродуктів за 2005-2009 рр.

З даних таблиці 1. та рис. 3 бачимо, що найбільшу частку в експорті займає яловичина морожена – від 74,1% у 2005 р. – до 49,6% у 2009, а найменшу – ковбасні вироби – від 0,7% у 2005 р до 0,4% у 2009 р.

В досліджуваному періоді структура експорту м'ясопродуктів з 2005 по 2009 рр. зазнала суттєвих змін. Значно зросла частка м'яса та м'ясопродуктів домашньої птиці – з 0,1% у 2005 р. до 48,5% у 2009 р. Такі зміни у структурі відбулися за рахунок зростання експорту досліджуваної продукції із одночасним його зниженням по

всіх інших групах м'ясопродуктів. Таким чином ми бачимо, що роль м'ясного птахівництва в зростанні рівня експорту постійно збільшується, тобто дана галузь набуває все більшого значення для національної економіки в цілому.

З метою вивчення впливу обсягу імпорту продукції м'ясного птахівництва на її конкурентоспроможність проаналізуємо рівень виробництва та поживання м'яса птиці за 2005-2009 рр., а також частку імпорту в загальному внутрішньодержавному споживанні даної продукції. (табл. 2).

Таблиця 2. Виробництво, споживання та частка імпорту продукції м'ясного птахівництва в Україні за 2005-2009 рр.

Показник	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.
Пропозиція продукції всього, тис. тонн	559,11	698,60	808,31	1063,00	1132,3
З неї:					
вироблено в Україні, тис. тонн	424,00	546,75	677,13	810,71	940,21
Імпорт, тис. тонн	135,12	151,83	131,18	252,61	192,05
Частка імпорту, %	24,20	21,70	16,20	23,80	17,00
Споживання на одну особу кг/рік	11,74	14,66	16,97	22,32	23,77

Використовуючи дані таблиці 2 графічно зобразимо динаміку зміни частки імпорту та споживання на одну особу м'ясопродуктів птиці (рис 5, 6).

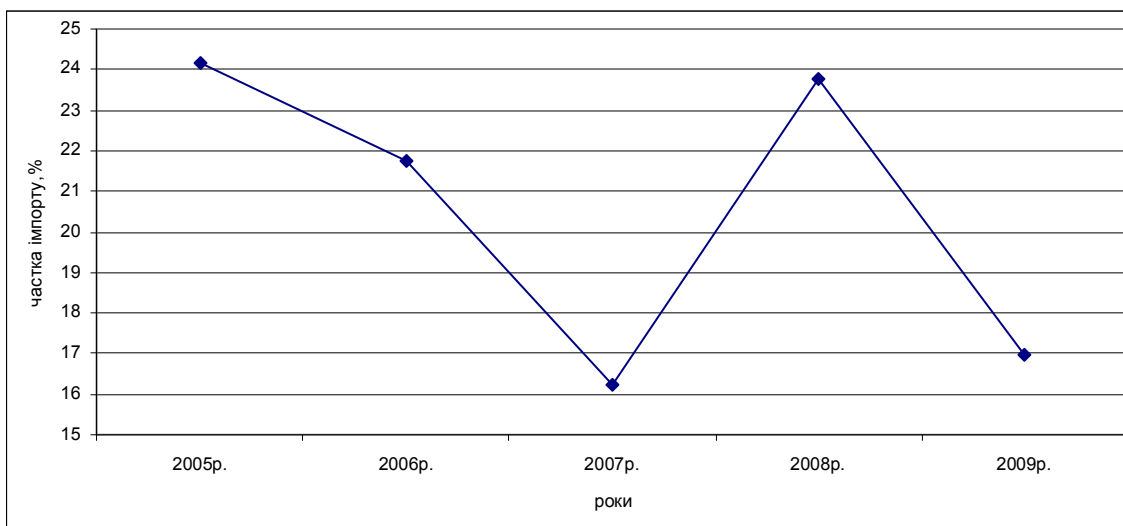

Рис 5. Динаміка зміни частки імпорту в загальній пропозиції м'яса птиці за 2005-2009рр.

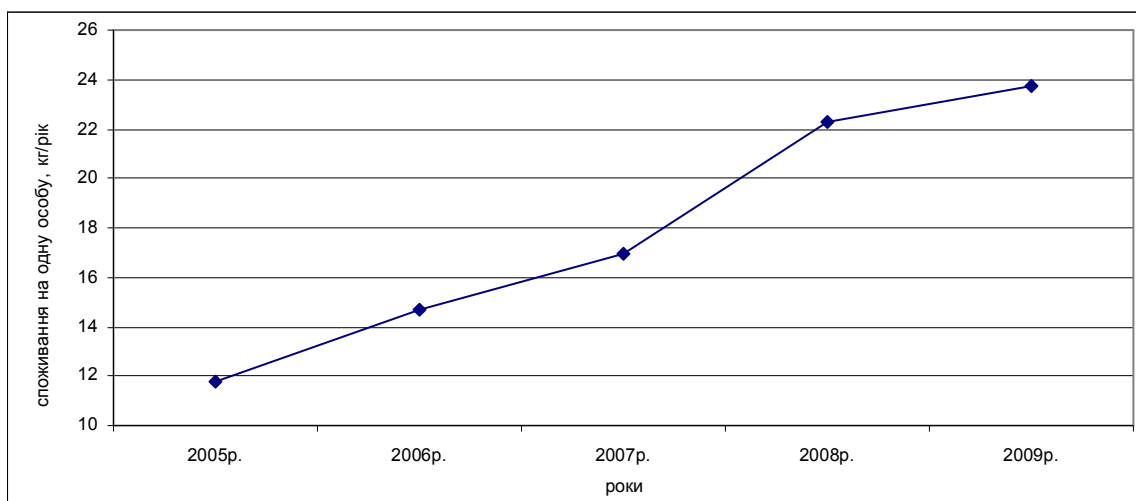

Рис.6. Динаміка зміни обсягів споживання м'яса птиці на одну особу за 2005-2009 рр.

Таким чином, споживання м'яса птиці в нашій країні на загальнодержавному рівні постійно зростає як в цілому, так і в розрахунку на одну особу. Якщо у 2005 році цей показник складав 11,74 кг на рік, то вже у 2009 р – 23,77 кг/рік. Тобто споживання збільшилось вдвічі.

Зауважимо, що хоча обсяг імпорту продукції м'ясного птахівництва в Україну залишається досить високим, однак намітилась чітка тенденція до зменшення його частки в загальному споживанні даної продукції. Якщо у 2005р. частка імпорту становила 24,2 %, то вже в 2009 р. цей показник складав 17,0 % тобто його частка зменшилась на 7,2 відсотка.

Крім того збільшився світовий попит на вітчизняне м'ясо птиці, що позитивно позначається на рівні експорту даної продукції.

З вищесказаного висновок: вітчизняні підприємства виробники м'яса птиці є конкурентоспроможними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Поступове зменшення частки імпорту та зростання обсягів вітчизняного виробництва веде до повної наповненості українського ринку продукцією власного виробництва. Потреба в імпортній продукції поступово зменшується. Позитивним є і те, що вітчизняні підприємства виходять на світові ринки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Посилює рівень інтенсивності експортно-імпортних відносин на вітчизняному агропродовольчому ринку і як результат значне зростання конкуренції на ньому. Нарощування обсягів власного виробництва дозволяє насичувати внутрішній ринок

вітчизняною продукцією. Однак вихід українських підприємств на світовий ринок продукції м'ясного птахівництва неможливий без підвищення її конкурентоспроможності в першу чергу за рахунок виробництва продукції, яка б відповідала світовим стандартам якості.

Список використаної літератури:

1. Святківська Э. Стан та перспективи ринку м'яса та м'ясопродуктів/ www.agribusiness.kiev.ua
2. Хес С., Вогел Б., Кузнецова А. Європейські ринки м'яса: реальні можливості для України/ Німецько-український аграрний діалог/К. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій /2009. 45 с. 3. <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Мясное дело №№ 2/2010, 2/2008, 2/2007.
5. <http://www.mfa.gov.ua/>
6. Управление качеством/под ред. Ильенковой С.Д./М. Вильямс. 1998. – 197 с.
7. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации: Учебник. –3-е изд., – М.: Маркет ДС, 2008. – 432 с.

ЗАБОЛОТНИЙ В'ячеслав Сергійович – аспірант Національного університету біоресурсів і природокористування України